

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

1995 yılından bugüne İstanbul'un Beyoğlu ilçesinde Galatasaray Meydanı'nda toplanarak adalet talebinde bulunan kayıp yakınları ve insan hakları savunucularından oluşan Cumartesi Anneleri'nin gündeme getirdikleri zorla kaybedilme olaylarının açığa çıkarılması için çözüm yollarının belirlenmesi ve konuya ilişkin Anayasa Mahkemesi kararlarının uygulanması önündeki engellerin araştırılması amacıyla Anayasa'nın 98 ve TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105. maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması hususunda gereğini arz ederiz. 21.05.2024

Gökçe GÖKÇEN

İzmir Milletvekili

GEREKÇE

Cumartesi Anneleri, gözaltına alındıktan sonra varlığı inkâr edilen ve kendilerinden bir daha haber alınamayan insanların aileleri ve insan hakları savunucularından oluşmaktadır. Yakınları Edirne'den Kars'a, İzmir'den Hakkari'ye, İstanbul'dan Diyarbakır'a, Ankara'dan Adana'ya birçok şehirden gelen ve farklı görüşten insanlardan oluşan Cumartesi Anneleri, 27 Mayıs 1995'ten itibaren her hafta cumartesi günü saat 12.00'de İstanbul İstiklal Caddesi'ndeki Galatasaray Meydanı'nda toplanmaktadır. Başlıca talepleri gözaltında kaybolan yakınlarının akıbetini öğrenmek, faillerin yargılanması ve zorla kaybetme suçunun zamanaşımına uğramamasıdır.

Cumartesi Anneleri gözaltında kaybolan yakınlarının akıbetini öğrenmek ve unutturmamak için 999 haftadır bir araya gelmektedir. Bu hafta 1000. kez bir araya gelmeyi planlayan Cumartesi Anneleri böylece dünya tarihinde en uzun süreli periyodik barışçıl eylemi gerçekleştirmektedir.

1995'te başlayan eylemlerin 700. haftasında, 25 Ağustos 2018 tarihinde toplanma barışçıl niteliğini korumasına rağmen polis müdahalesi gerçekleşmiş, birçok kişi gözaltına

alınmıştır. Bu tarihten itibaren Galatasaray Meydanı polis bariyerleriyle kapatılmış, kayıp yakınları ve hak savunucularına yasaklanmıştır.

2018 yılında alınan bu yasak kararı Anayasa Mahkemesi tarafından üç ayrı başvuruda incelenmiştir. *Maside Ocak Kışlakçı* (Baş. No. 2019/21721, 16.11.2022) ve *Gülseren Yoleri* başvurularında (Baş. No. 2020/7092, 29/3/2023) Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 34. maddesinde düzenlenen toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. *Saime Sebla Arcan Tatlav* başvurusunda (Baş. No. 2019/18583, 19/10/2022) Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen eziyet yasağının maddi ve usul boyutlarıyla ihlal edildiği sonucuna varmıştır. *Maside Ocak Kışlakçı* başvurusunda Anayasa Mahkemesi, "(...) başvurucunun da içinde yer aldığı grubun kaybolan yakınlarının bulunması ve kamuoyunda farkındalık yaratılması amacına yönelik oturma eylemi ve basın açıklaması yapmak istemesi demokratik bir toplumda saygı ile karşılanmalıdır." ifadelerini kullanmıştır. Aynı kararda Anayasa Mahkemesi, "Nitekim idare, yasaklama kararında kamu düzeni bozulması, bozulma tehlikesi veya başkalarının haklarının korunması gerekliliği gibi zorlayıcı şartlar olduğunu ortaya koymamıştır. İzah edilen sebeplerle idarenin etkinliği yasaklama kararı için dayanak gerekçelerinin haklı ve ikna edici olduğu söylenemez." tespitinde bulunmuştur.

Bu kararların üzerine Cumartesi Anneleri, Beyoğlu Kaymakamlığı'na ve İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne başvurarak 8 Nisan 2023 tarihinde Galatasaray buluşmalarını yeniden başlatacaklarını ve Anayasa Mahkemesi kararlarının yerine getirilmesini talep etmişlerdir. Ancak 8 Nisan-11 Kasım 2023 tarihleri arasında 29 kez gözaltına alınmış ve haklarında 29 adet soruşturma açılmıştır. Bunlardan yalnızca biri kovuşturma ile sonuçlanmış, diğer 28'i hakkında kovuşturmayla yer olmadığı kararı verilmiştir. Takip eden 30. haftada ise gözaltı işlemi yapılmamış, ancak toplantı için 10 kişilik bir sınırlama yapılmıştır. Bu sınırlama Anayasa Mahkemesi kararlarına rağmen devam etmekte, yakınlarının bir mezar yeri olmadığı için bu alanı bir anma mekânı olarak gören ailelerin önemli bir kısmı engellenmiş olmaktadır.

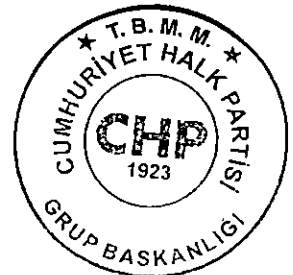
Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 18 Aralık 1992 tarih ve 47/133 sayılı Kararında zorla kaybedilmenin hukukun üstünlüğü, insan hakları ve temel özgürlüklere saygı göstermekle yükümlü her toplumun en derin değerlerini baltalamakta olduğu ve bu tür eylemlerin sistematik olarak yapılmasının insanlığa karşı suç oluşturduğu hatırlatılmaktadır. 20 Aralık 2006 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Bütün Kişilerin Zorla Kaybedilmeden Korusuna Dair Uluslararası Sözleşme'yi kabul etmiştir. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, 30 Ekim 2022 tarihinde yayımladığı açıklamada şu ifadeleri kullanmıştır: "Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik

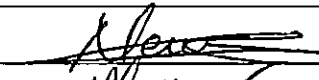
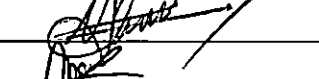
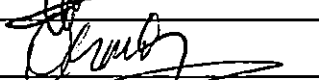
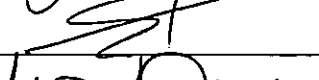
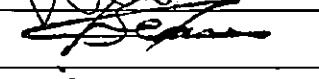
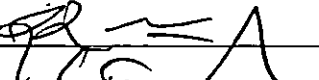
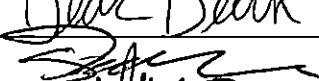
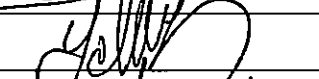
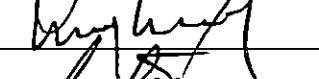
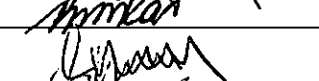
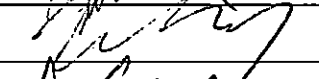
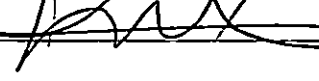
Kurumu olarak bu önemli günde insan haklarını temelden sarsan zorla kaybedilme suçları faillerinin ortaya çıkarılmasını önemsiyor ve mağdur ailelerin acısını paylaşıyoruz.” TİHEK, aynı açıklamada Türkiye’nin Birleşmiş Milletler üyesi birçok ülke tarafından imzalanan Sözleşme’ye henüz taraf olmadığını da hatırlatmıştır. Sözleşme’nin 8. maddesi, zorla kaybetme suçuna özgü olarak farklı bir zamanaşımı kuralı getirmektedir. Düzenlemeye göre süreler suçun devamlılığı ve ağırlığı dikkate alınarak hesaplanacak, süre içerisinde gerekli tazminin sağlanması güvence altına alınacaktır. Günümüz itibarıyla ülkemiz halen Sözleşme’nin tarafı değildir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları Komisyonu geçmişte kayıpların araştırılması hususunda çalışma bulunmuştur. Komisyon 9 Şubat 2011 tarihli toplantısında “Gözaltındayken kayboldukları iddia edilen kişilerin akıbetinin araştırılması” amacıyla bir alt komisyon kurulması kararı almıştır. Detaylı raporlarla da desteklenen bu çalışmalar, devamında zorla kaybedilmelerin aydınlatılmasını sağlayamamış ve sonuç doğuramamıştır. Bu nedenlerle Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin bir araştırma komisyonu kurularak kamuoyunu yakından ilgilendiren olayların aydınlatılması için çalışma yapması gereği ortadadır.

Zorla kaybedilme iddiaları ile Anayasa Mahkemesi’nin hak ihlali kararlarıyla tespit edilen toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanımına yönelik devam eden engellerin araştırılması amacıyla Anayasa’nın 98’inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 104 ve 105’inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması hususunda gereğini arz ederiz.

... Sayılı Meclis Araştırma Önergesinin İmza Çizelgesi

Adı Soyadı	Seçim Bölgesi	İmza
Nermi Yildırım Kora	Hatay	
Hakan ÖZTÜRK	Bursa MV	
GİZEM ÖZCAN	Miğla MV.	
Orhan SARICAL	Bursa MV	
Mahmut TANAZ	Samsun	
Nail Çiler	Kocaeli	
İLİLAŞ KARASU	SİVAS MV	
Tahsin BECAN	YALOVA MV	
Burdhan ÖZÜT	Ankara MV	
Serap Tan. Kılıç	Diyarbakır	
veli Ağboba	Malatya MV.	
Anna Ben YAZGAN	Edirne	
Deniz Demir	Ankara	
Suat ÖZGÜDÜ	İstanbul	
Flakmet Yalın HALIÇ	ISPARTA	
Hakan Başur TUDAN	Kocaeli	
MURAT ÇAN	Samsun	
TALİH ÖZCAN	DUZCE	
Namık TAN	İstanbul	
Necip Korka	Kocaeli	

